

TILAK MAHARASHTRAVIDYAPEETH, PUNE
M.A. YOGA
EXAMINATION : APRIL/MAY-2024
FOURTH SEMESTER
Sub. : Application of yoga (401)

Date: 25/04/2024

Total marks: 60

Time: 2.00 pm to 4.30 pm

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Multiple choice questions.

(10)

1. A person suffering from depression should avoid practice of _____ pranayama.
  - a) Suryabhedan
  - b) Ujjayi
  - c) Bhasrika
  - d) Bhramari
2. In case of aggravation of Vata _____ pranayam is beneficial.
  - a) Suryabhedan
  - b) Ujjayi
  - c) Sheetalī
  - d) Seetkari
3. There is limited scope of yoga therapy in the management of _____ system disorders.
  - a) Digestive System
  - b) Respiratory System
  - c) Cardiovascular System
  - d) Endocrine System
4. In case of Allergic Rhinitis _____ Shuddhikriya is beneficial.
  - a) Dhauti
  - b) Basti
  - c) Jal neti
  - d) Tratak
5. Concentration on _____ Chakra is beneficial for stability in life.
  - a) Mooladhar
  - b) Swadhishtan
  - c) Manipur
  - d) Anahat
6. _____ asanas are to be avoided in case of coronary artery diseases.
  - a) Meditative
  - b) Inverted Postures
  - c) Relaxing
  - d) Standing Postures
7. Paraplegia means paralysis of _____.
  - a) Lower limbs of the body
  - b) One organ of the body
  - c) All limbs of the body
  - d) One side of the body.
8. _____ clears vision and mind and also prepares for practice of antarang yoga.
  - a) Tratak kriya
  - b) Dhauti
  - c) Neti
  - d) Nauli
9. During pregnancy _____ should be avoided.
  - a) Pranayam
  - b) Yogsadhana
  - c) Kumbhak
  - d) Omkar chanting

10. Dhruiti means _____.
- a) courage
b) compassion
c) cleanliness
d) contentment

Q. 2. Write the answers in short (Any Four) (20)

- 1) Yoga therapy for PCOD
- 2) What is Insomnia? & its yoga therapy.
- 3) Yoga therapy for hyper thyroids patient
- 4) Yoga therapy for diabetes
- 5) Yoga therapy for anxiety.
- 6) What is Obesity? Design a yoga therapy for Obsessed person.

Q. 3. Write the answers in brief (any two) (30)

- 1) What is Infertility? Design a detailed yoga therapy for it.
- 2) Design a Yoga therapy during pregnancy.
- 3) Yoga therapy in disorders of Respiratory system.

मराठी रूपांतर

सूचना : १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१. योग्य पर्याय निवडा. (१०)

१. डिप्रेसन मधून जाणाऱ्या व्यक्तीने ----- प्राणायाम करू नये.
अ) सूर्यभेदन
ब) उज्जायी
क) भस्त्रिका
ड) भ्रामरी
२. बात प्रकोप असल्यास ----- प्राणायाम उपयोगी ठरतो.
अ) सूर्यभेदन
ब) उज्जायी
क) शीतली
ड) सित्कारी
३. ----- संस्थेच्या आजारांचे व्यवस्थापन करण्यात योग चिकित्येचा मर्यादित वाव आहे.
अ) डायजेसस्टिव्ह
ब) रेस्पिरेटरी
क) कार्डीओव्हस्कुलर
ड) एन्डोक्राईन
४. अॅलर्जिक रायनाइटिस मध्ये ----- शुद्धीक्रिया उपयोगी आहे.
अ) धौती
ब) बस्ती
क) जलनेती
ड) त्राटक
५. आयुष्यामध्ये स्थिरता प्राप्त करण्यासाठी ----- चक्रावर ध्यान करावे.
अ) मूलाधार
ब) स्वाधिष्ठान
क) मणिपूर
ड) अनाहत
६. कोरोनरी आर्ट्रिज डिसिजेस मध्ये ----- आसने टाळावे.

- अ) मेडीटेटीव
क) रिलॅक्सिंग
- ब) इन्व्हरटेड
ड) स्टॅन्डींग
७. पॅराप्लेजिया म्हणजे -----.
- अ) शरीरातील खालचे अंग
क) शरीरातील सर्व अंग
- ब) शरीरातील एक अवयव
ड) शरीरातील एक बाजू
८. ----- दृष्टी व मनाची शुद्धी करते व अंतरंग साधनेच्या अभ्यासासाठी मदत करते
- अ) त्राटक क्रिया
क) नेती
- ब) धौती
ड) नौली
९. प्रेगनन्सी (गर्भधारणा) दरम्यान ----- टाळावे.
- अ) प्राणायाम
क) कुंभक
- ब) योगसाधना
ड) प्रणव उच्चार
१०. धृती म्हणजे -----.
- अ) धैर्य
क) स्वच्छता
- ब) करुणा
ड) समाधान

प्र.२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

(२०)

- १) पीसीओडी वर योग चिकित्सा
- २) इन्सोमनिया म्हणजे काय? व त्यावर योग चिकित्सा
- ३) हायपर थायरॉइड रुग्णासाठी योग चिकित्सा
- ४) डायबिटिस वर योग चिकित्सा
- ५) चिंता (anxiety)- योग चिकित्सा
- ६) ओबेसिटी म्हणजे काय? त्यावर योग चिकित्सा

प्र.३. सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

(३०)

- १) (इन्फरटिलिटी) वंध्यत्व यावर सविस्तर योग चिकित्सा तयार करा.
- २) गर्भधारणा (प्रेगनन्सी) दरम्यान योग चिकित्सा लिहा.
- ३) श्वसनसंस्थेच्या विकारांवर सविस्तर योग चिकित्सा लिहा.